

Wayfinding w przestrzeniach EXPO2020 – obserwacje własne

dr inż. arch.

KATARZYNA ROSŁON-MAZGAJ

Politechnika Śląska

Wydział Architektury

ORCID: 0000-0002-7194-4354

Celem i główną funkcją projektowania wayfindingu i oznakowania jest zapewnienie orientacji przestrzennej tak szybko oraz wyraźnie, jak to jest tylko możliwe. Odpowiednia koncepcja i system wayfindingu mogą być zaprojektowane dla pojedynczych budynków, na przykład dla siedzib firm, muzeów lub szpitali, dla obszarów takich jak kampusy uniwersyteckie lub odrębne dzielnice miejskie. Mogą też być przeznaczone dla odrębnych systemów, takich jak transport publiczny w mieście.

System identyfikacji wizualnej – wayfinding odgrywa rolę funkcjonującego przez 24 godziny na dobę medium komunikacyjnego. Obserwować można to byto zwłaszcza podczas Światowej Wystawy EXPO2020 w Dubaju. Projektujący system wystawienniczy projektanci z londyńskiego studia Spaceagency z pomocą lokalnych rzemieślników opracowali system wayfindingu i oznakowań dla tego międzynarodowego wydarzenia. Zaproponowany przez nich system pełnił podczas EXPO2020 funkcję identyfikacyjną, informacyjną i reklamową. Został zaprojektowany w sposób czytelny i spójny z tożsamością miejsca, w którym funkcjonował. Można powiedzieć, że dobre oznakowanie w sposób czytelny i jednoznaczny zdefiniowało rodzaj wydarzenia, dla którego zostało stworzone, oraz ukształtowało całą jego przestrzeń. Widoczne w nim międzykulturowe powiązania wspomogły działania mające na celu wykreowanie wizerunku odbywającego się wydarzenia, podtrzymanie go, wyeksponowanie i nadanie mu odpowiedniej dla niego rangi. Tożsamość miejsca miała tutaj niebagatelny wpływ na efekt końcowy zaproponowanego rozwiązania projektowego. Wizualne oznakowanie we wszystkich jego elementach pokazuje swoją złożoność.

W projektowaniu skutecznych oznakowań oraz ich warstwy wizualnej należy zachować delikatną równowagę. Z jednej strony system orientacji musi unikać zamieszania i zmniejszać stres gości orientujących się w skomplikowanym środowisku, takim jak teren Wystawy EXPO2020. Z drugiej, jako ważny element wielu projektów identyfikacji wizualnej, może pomóc „marce” wyróżnić

się, prezentując wyraźnie akcenty ją identyfikujące. Niezależnie od tego, czy służą one po prostu prowadzeniu ludzi z punktu A do punktu B, czy też wywołują ciekawość i radość eksploracji, projekty te odzwierciedlają pracę ich twórców i projektantów, którzy profesjonalnie łączą formę z jej funkcjonalnością. Warto w tym miejscu nadmienić, że twórcy systemu komunikacji i oznakowań dla EXPO2020 poszli o krok dalej i do dyspozycji każdego odwiedzającego Międzynarodowe Targi w Dubaju była aplikacja mobilna wspomagająca bezproblemowe poruszanie się po terenie targów. Dzięki niej z łatwością można było nawigować swoje przejście pomiędzy pawilonami i oszacować czas, który był potrzebny, aby tam dotrzeć. Aplikacja do dziś funkcjonuje i dzięki niej możemy uczestniczyć w wirtualnych spacerach nie tylko po terenach targów, ale również we wnętrzach pawilonów wystawienniczych.

Artykuł opisuje nie tylko wynik, jakim jest prezentowany na zamieszczonych zdjęciach system wayfindingu, ale przede wszystkim pokazuje wszystkie elementy, które składają się na jego efekt końcowy.

Obserwacje własne

Prowadzone obserwacje z zakresu przedstawionej tu tematyki są wynikiem bezpośrednich analiz sytuacyjnych zrealizowanego w przestrzeniach EXPO2020 założenia projektowego z zakresu informacji wizualnej – wayfindingu. Zainicjowany przez Katedrę Sztuk Pięknych i Projektowych Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach wyjazd naukowo-badawczy na Międzynarodową Wystawę EXPO2020 do Dubaju pozwolił nie tylko eksplorować tereny targów pod

względem wystawienniczym, ale również dał możliwość zaobserwowania nowych rozwiązań z zakresu podjętego w niniejszym artykule tematu.

Bezpośrednia obserwacja przestrzeni EXPO2020 pozwoliła dostrzec powiązania w zaimplementowanej warstwie informacyjnej pomiędzy terenami targów a miastem. Dla Dubaju była to okazja do pokazania miasta, żyjących tam ludzi, ich kultury i możliwości, jakie oferuje. O samym mieście i jego historii ludzie wiedzą dużo, ale kultura i mieszkańcy to ciągle temat tabu, zwłaszcza dla świata zachodniego.

Zebrany materiał badawczy Informacje o wytycznych dla wayfindingu i oznakowań

Spaceagency zaprojektowała system wayfindingu i oznakowań dla EXPO2020 w Dubaju, włączając lokalną technikę tkacką Al Sadu, chronioną przez UNESCO. Według dyrektora Spaceagency Sarah Manning studio zaczęło prace nad projektem już w 2014 roku, i projekt ten kilkakrotnie ewoluował. Wspomniana warstwa kulturowa, która wniosła do przedstawionego projektu systemu graficznego swoje niepowtarzalne cechy, stała się jego integralną częścią i dosłownie kanwą, na której zostało „utkane” całe założenie projektowe. Grupa projektantów, która pracowała nad powstającym projektem, poddała analizom lokalne techniki i tradycje. „Każdy aspekt projektu musiał być mieszanką lokalnego dziedzictwa i międzynarodowych idei”¹.

W ten sposób doszukano się tradycyjnej techniki tkackiej Al Sadu, która wywodzi się z tradycji beduińskiej, kultywowanej w kilku

Dobre oznakowanie w sposób czytelny i jednoznaczny zdefiniowało rodzaj wydarzenia, dla którego zostało stworzone, oraz ukształtowało całą jego przestrzeń.

regionach ZEA. Według tej tradycji każdy z obszarów ma swoje kolory, oparte na lokalnych pigmentach, oraz regionalne symbole, które można wpleść we wzory. Działają one jak znak marki czy też branding. Na tamach designweek.co.uk Sarah Manning określa ich działanie w następujących słowach: „Wplata się symbole swojej rodziny lub klanu w swoje Sadu, które trafia na siodła, namioty i wszystkie elementy, które identyfikują powiązanych z Tobą ludzi, jednocześnie oznaczając Twoje terytorium”.

Założenia projektowe

Projektanci poddali syntezie założenia tradycyjnej techniki tkackiej. Wynikową ich obserwacji stała się baza, na której oparli system informacji graficznej. Bez wątpienia tworząc go, kierowali się również wytycznymi dla dobrze zaprojektowanych systemów komunikacji wizualnej, które powinny spełniać następujące wymogi:

- zgodność pomiędzy charakterem przedsięwzięcia, tożsamością miejsca i przestaniem – co powinno mieć bezpośrednie odzwierciedlenie w układzie graficznym znaków, ich kształcie i kolorystyce;
- spójność i logiczność – taki system można później swobodnie i łatwo rozbudować oraz stosować w różnych przestrzeniach działalności marketingowej;
- oryginalność – umożliwia realizację podstawowego zadania, jakim jest tożsamościowa rozpoznawalność marki w jej wizualnej warstwie i identyfikacja w przestrzeni jej implementacji;
- prostota – łatwość w odczytaniu znaku graficznego, jego identyfikacja;
- zdolność do wywołania określonych skojarzeń zgodnych z istotą przedsięwzięcia.

Należy stwierdzić, że przeprowadzone przez projektantów systemu obserwacje doprowadziły do sporządzenia rzetelnych analiz, których wynikiem stał się przedstawiony dalej system informacji wizualnej².

Zaproponowany model przestrzenny systemu został bezpośrednio zaczerpnięty z rzemiosła – krosna tkackiego, które jest podstawowym narzędziem techniki tkackiej Sadu. Na tej bazie powstała stalowa rama, która ma je symbolizować. Oznakowanie wyobrażone jako tekstylne wstęgi,

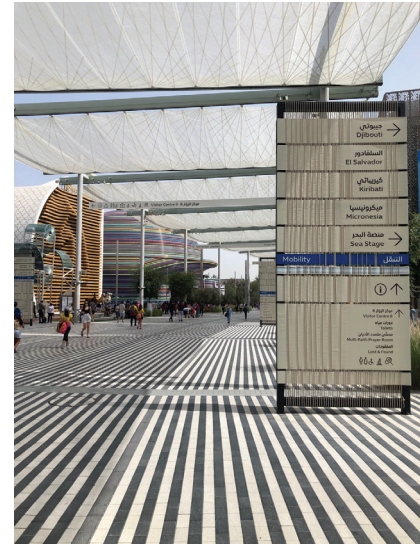
Fot. 1. Tkactwo

wplecione pomiędzy pionowe liny, oznakowanie jest intrygującym projektem łączącym środkowo-wschodnie tradycje z zachodnią filozofią projektowania. Dzięki wewnętrznej podświetlonej system ożywa w porze wieczorno-nocnej, pokazując jednocześnie dwa całkiem różne oblicza.

Materiały użyte do wykonania systemu oznakowań

Istotnym elementem wpływającym na charakter zaimplementowanego systemu do przestrzeni EXPO2020 była jej lokalizacja. Teren Międzynarodowej Wystawy w Dubaju to obszar, gdzie występują burze piaskowe, duże zapylenie i deszcz.

Projektanci, wybierając materiał, którego postanowili użyć do wykonania całego systemu, kierowali się jego trwałością i odpornością na panujące warunki atmosferyczne. Tkanina, na której zostały wykonane nadruki, ma nieprzepuszczalną powłokę, dzięki której cały system wayfindingu jest trwały. Przed

Fot. 2. Tereny EXPO2020. System wayfindingu

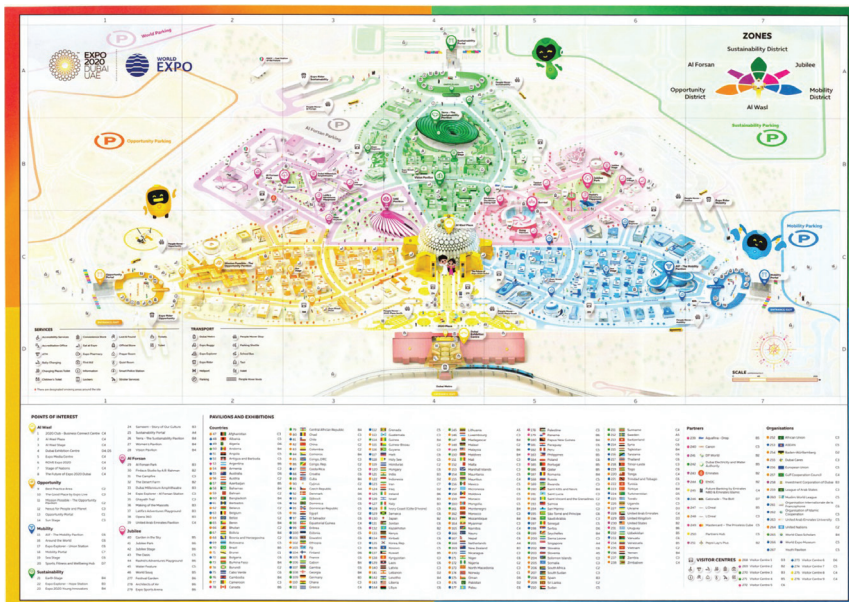
wykonaniem ostatecznych wydruków projektanci mieli możliwość przetestowania wybranego przez siebie materiału w warunkach rzeczywistych – w okresie roku poprzedzającego wystawę próbny system stanął na terenach EXPO2020 w formie makiet – dzięki czemu można było sprawdzić wytrzymałość proponowanego materiału.

Model postępowania w implementacji projektu wayfindingu

Według modelu AIDA (Attention – uwaga, Interest – zainteresowanie, Desire – pragnienie, Action – działanie) zadaniem systemu identyfikacji wizualnej jest zwrócenie uwagi i zainteresowanie klienta daną marką. Następnie niezbędne jest zaistnienie tak istotnych czynników, jak czas oraz miejsce na działania odpowiednich komórek, które powinny wykorzystać narodziny zainteresowania i w kolejnym kroku przekształcić pragnienie na działanie w postaci zakupu i skorzystania z oferowanej usługi³.

Fot. 3., 4. Wirtualna mapa terenów EXPO2020; źródło – aplikacja mobilna Expo2020Dubai

Fot. 5. Mapa terenów EXPO2020; źródło: materiał reklamowy organizatora – skan

System nawigowania w przestrzeniach EXPO2020 – to mobilna aplikacja wspomagająca przemieszczanie się pomiędzy pawilonami wystawienniczymi w sposób bardziej efektywny. Najczęściej z tego typu nawigowaniem mamy do czynienia, korzystając z GPS-u, gdy poruszamy się samochodem. W tym przypadku projektanci aplikacji połączyli w niej kilka funkcjonalności: nie tylko nawigowanie pomiędzy pawilonami, ale również możliwość zamówienia wejścia do konkretnego pawilonu wystawienniczego o określonej godzinie, co w trakcie trwania wydarzenia dało możliwość bardziej efektywnego wykorzystania czasu.

Połączenie ze sobą oznakowania cyfrowego i statycznego oraz mobilnej aplikacji podczas tak ważnego wydarzenia, a także spójność wizualna wszystkich trzech elementów świadczy o niesamowitej wszechstronności i dynamice wyświetlanych treści. Cyfrowe oznakowania dają nieograniczone możliwości w trakcie trwania Wystawy, wspomagając zmiennością wyświetlanych treści marketingowych o charakterze reklamowym. Nadmienić należy również, że złożoność systemu pozwoliła na wprowadzenie identyfikacji przestrzeni wewnętrznych pawilonów wystawienniczych w sposób spójny z wiodącymi założeniami projektowymi, jednocześnie podkreślając wyjątkowość i unikatowość każdego z prezentowanych państw. Elementy identyfikacji wnikały do wnętrza pawilonów, a następnie płynnie kierowały odwiedzających w konkretne miejsca, wskazując na istotę przekazywanej tam treści.

Typografia systemu oznakowań

Do powstania systemu znaków oraz piktoqramów przyczyniło się dubajskie studio projektowe Tinkah, którego zespół w trakcie warsztatów trwających w Londynie wspólnie

z zespołem Spaceagency opracował cały system piktoqramów użytych w przestrzeniach EXPO2020. Spośród wszystkich propozycji wybrano projekt o charakterze kaligraficznym, który łączy w sobie międzynarodowe symbole z arabskimi formami liter. Piktoqramy są niezwykle istotne podczas tak ważnej międzynarodowej wystawy. Te konkretne składają się z fragmentów arabskiej czcionki, które zostały ponownie złożone w kształty uznawane powszechnie za czytelne i rozpoznawalne. Jest to bardzo znaczące, gdyż było i jest nadal odbierane przez międzynarodową społeczność, której kulturowe podłoże jest diametralnie różne. Podziały kulturowe stanowiły tutaj wyzwanie dla całego założenia projektu graficznego.

Dla przykładu można podać tutaj znak pierwszej pomocy, który uwydatnił pewną

różnicę. W krajach zachodnich znak ten kojarzy się z krzyżem, w krajach arabskich natomiast jest to znak czerwonego półksiężyca. Odwiedzający Wystawę są podzieleni pomiędzy osoby mówiące po arabsku i niemówiące w tym języku. Propozycje użycia innych symboli, takich jak apteczka czy ambulans, również były brane pod uwagę podczas procesu projektowego. Finalnie użyto w tym celu symbolu stetoskopu, który dla wszystkich, bez względu na korzenie kulturowe, stał się czytelnym oznakowaniem.

Podsumowanie

Identyfikacja wizualna jest częścią języka wizualnego (*look and feel*), który przemawia do odbiorcy za pomocą wrażeń empiryczno-zmysłowych i określany jest przez kolor, kształt, obraz, typografię, kompozycję i ruch. Język ten powoduje, że dany system jest natychmiast rozpoznawalny. Jest projektowany z rozmysłem, tak, by poprzez swą wizualną i strukturalną jednorodność wspierać strategię marki, wyróżniał ją z rynku, by wybił się z natłoku środowiska wizualnego. Jeśli jest stworzony właściwie, markę można zidentyfikować nawet w przypadku, gdy jej logo jest zakryte. Żaden punkt kontaktu z klientem, żaden komunikat marketingowy służący budowaniu pożądanej percepcji nie może tu być pominięty⁴.

Przeprowadzone obserwacje wayfindingu i oznakowań na terenie Międzynarodowej Wystawy EXPO2020 świadczą o unikatowym charakterze zaprojektowanego systemu. Jego cechy indywidualne, ściśle powiązane z kulturą miejsca, w której został zaimplementowany, to rozpoznawalność jego cechy, nie tylko w przestrzeni samej Wystawy, ale również całego miasta. Zintegrowany system nawigacji w postaci aplikacji mobilnej, wspomagającej poruszanie się, to krok naprzód

Fot. 6., 7. Tereny EXPO2020. System wayfindingu; źródło: <https://www.spaceagency-design.com>

w tworzeniu tego typu systemów, który warto naśladować, nie tylko przy realizacjach na taką skalę.

Uzyskany materiał badawczy jest doskonałym źródłem informacji. Pozwala na dokonywanie porównań, korelacji i stwierdzeń typologicznych w środowisku realnym z możliwością implementacji rozwiązań o podobnym charakterze w środowisko koncepcyjne – prac badawczo-naukowych prowadzonych na kierunkach projektowych. Umiejętność wstuchania się w potrzeby użytkowników, analiza otaczających daną przestrzeń projektową uwarunkowań oraz poddanie tych czynników szeroko rozumianym badaniom, które skutkują odpowiedzią na zadany problem projektowy, to podstawa do wykonania pracy projektowej.

Bibliografia

- [1] Malewicz-Petczyńska A., System identyfikacji wizualnej jako element komunikacji marketingowej, „Zeszyty Naukowe Gnieźnieńskiej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Menedżerskiej „Milenium”, 2007.
- [2] Altkorn J., Wizualizacja firm, Instytut Marketingu, Kraków 1999.
- [3] Wheeler A., Kreowanie marki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- [4] Calori Ch., Vanden-Eynden D., Signage and Wayfinding Design, John Wiley&Sons Inc., 2000.
- [5] Opracowanie zbiorowe, You Are Here2: A New Approach to Signage and Wayfinding, Victionary, 2022.
- [6] Tkaczyk P., Projektowanie identyfikacji wizualnej. Szkolenia, IT Media, Warszawa 2005.
- [7] Tkaczyk P., Zakamarki marki, Helion, Gliwice 2011.
- [8] van Uffelen Chris, Designing Orientation. Signage Concepts&Wayfinding Systems, Braun Publishing AG, 2020.

DOI: 10.5604/01.3001.0053.4086

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA

Roston-Mazgaj Katarzyna, 2023, Wayfinding w przestrzeniach EXPO2020 – obserwacje własne, „Builder” 5 (310). DOI: 10.5604/01.3001.0053.4086

Streszczenie: Celem i główną funkcją projektowania wayfindingu i oznakowania jest zapewnienie orientacji przestrzennej tak szybko oraz wyraźnie, jak to jest tylko możliwe. Odpowiednia koncepcja i system wayfindingu mogą być zaprojektowane dla pojedynczych budynków, na przykład dla siedzib firm, muzeów lub szpitali, dla obszarów takich jak kampusy uniwersyteckie lub odrębne dzielnice miejskie. Mogą też być przeznaczone dla odrębnych systemów, takich jak transport publiczny w mieście. Oprócz przekazywania informacji o kierunku współdziałanie typografii, piktogramów, materiałów, kolorów i kształtów w tych systemach wyznacza również szczególną tożsamość miejsca. Na podstawie obserwacji własnych artykuł ten pokazuje zakres podejścia i możliwości implementacji zaprojektowanego systemu graficznego w przestrzeniach EXPO2020. Bez względu na rodzaj kontekstu przestrzennego w centrum uwagi zawsze znajduje się komunikacja wizualna, która jest zrozumiała dla każdego użytkownika. Projektowanie graficzne środowiska to opracowanie spójnego wizualnie

الإسعافات الأولية First Aid

Fot. 8. Tereny EXPO2020. System oznakowań typograficznych; źródło: <https://www.designweek.co.uk>

Fot. 9. Tereny EXPO2020. System oznakowań

systemu komunikacji graficznej dla danego miejsca w środowisku zbudowanym. Jest to czynnik coraz częściej uznawany za wpływający na dobre samopoczucie, bezpieczeństwo i ochronę użytkowników przestrzeni wystawienniczych.

Słowa kluczowe: wayfinding, oznakowanie, system informacji wizualnej, EXPO2020, system graficzny

Abstract: WAYFINDING IN EXPO2020 SPACES – OWN OBSERVATIONS. The aim and main function of wayfinding and signage design is to provide spatial orientation as quickly and clearly as possible. A suitable concept and wayfinding system can be designed for individual buildings, for example corporate headquarters, museums or hospitals, for areas such as university campuses or distinct urban districts. Or they can be designed for separate systems, such as public transport in a city. In addition to conveying directional information, the interplay of typography, pictograms, materials, colours and shapes in these systems also determines the particular identity of a place. Based on

our own observations, this study shows the scope of the approach and the possibilities of implementing the designed graphic system in the EXPO2020 spaces. Regardless of the type of spatial context, the focus is always on visual communication that is comprehensible to every user. Graphic environmental design is the development of a visually coherent graphic communication system for a given place in the built environment. This is increasingly recognised as a factor in well-being, safety and security of users of exhibition spaces.

Keywords: wayfindin, signage, visual information system, EXPO2020, graphic system

¹ Na podstawie: designweek.co.uk.

² Na podstawie: Malewicz-Petczyńska A., System identyfikacji wizualnej jako element komunikacji marketingowej, „Zeszyty Naukowe GWSH-Menedżerskiej „Milenium”, 2007, s. 28

³ Altkorn J., Wizualizacja firm, Instytut Marketingu, Kraków 1999, s. 11.

⁴ Wheeler A., Kreowanie marki, Wydawnicwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 66.